

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інтелектуальна власність

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Код та назва спеціальності, галузь знань	C1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями), спеціалізація C1.01 Економіка C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Тип та назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова компонента (ОК-8)
Курс, семестр викладання	1 курс, 2 семестр
Трудомісткість навчальної дисципліни	7 кредитів ЄКТС (210 академічних годин), з них: денна (очна) форма навчання: лекц. – 40 год., практ. зан. – 38 год., самост. роб. – 132 год.; заочна форма навчання: лекц. – 20 год., практ. зан. – 22 год., самост. роб. – 168 год.
Мова викладання	Українська
Кафедра	Публічного управління та цифрової економіки
Факультет	Бізнесу та соціальних комунікацій

Розробники / викладачі

ЦИРА Олександра Василівна,
В.о. завідувача кафедри публічного управління та цифрової економіки, кандидат філософських наук, доцент
E-mail: drpu@suitt.edu.ua
Консультації: згідно розкладу консультацій кафедри публічного управління та цифрової економіки, каб. 231К (головний корпус)

Загальна інформація про дисципліну

Мета дисципліни	формування у здобувачів вищої освіти поглиблених теоретичних знань і практичних навичок щодо правового регулювання, управління та економічного використання об'єктів інтелектуальної власності у діяльності підприємства; розвиток компетентностей з ідентифікації, правової охорони, оцінювання, комерціалізації й стратегічного управління інтелектуальними активами, необхідних для підвищення конкурентоспроможності та інноваційного розвитку підприємств.
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	ЗК-7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Програмні результати навчання	ПРН-16. Оцінювати інтелектуальну власність з позиції економіко-правової категорії інформаційного суспільства.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історичне становлення інтелектуальної власності	Еволюція уявлень про інтелектуальну діяльність та її результати: від античних ремісничих привілеїв до сучасної концепції інтелектуальної власності. Формування перших нормативних актів у сфері ІВ: Венеційський патентний статут (1474 р.) та національні патентні системи Європи. Розвиток міжнародної співпраці у сфері ІВ: передумови утворення міжнародних конвенцій та узгоджених підходів до охорони творчих результатів. Створення та еволюція Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ): місія, функції, інструменти та вплив на глобальне правове середовище. Інтелектуальна власність як інституційна основа інноваційної економіки та фактор конкурентоспроможності підприємств. Трансформація ролі ІВ у контексті цифровізації, глобалізації та розвитку економіки знань.
Тема 2. Система законодавства з питань інтелектуальної власності	Національна система правової охорони інтелектуальної власності: структура, принципи, нормативно-правова база. Основні закони України з авторського права, суміжних прав, патентного законодавства, охорони торговельних марок, промислових зразків, географічних зазначень. Інституційна та інфраструктурна система ІВ: Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент): функції, послуги, електронні сервіси. Українське агентство з авторських і суміжних прав. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа: підтримка інновацій. Національний орган інтелектуальної власності (НОІВ). Міжнародні угоди та договори: Бернська конвенція, Паризька конвенція, Римська конвенція. Угода TRIPS, Договір про патентну кооперацію (РСТ), Договори ВОІВ у сфері авторського права. Взаємодія національних та міжнародних норм у діяльності підприємств. Гармонізація українського законодавства із законодавством ЄС: вимоги, тенденції, вплив на бізнес-середовище.
Тема 3. Винаходи та корисні моделі. Визначення термінів	Сутність промислової власності: класифікація, роль у діяльності підприємств. Винахід і корисна модель: визначення, відмінності, сфера застосування у підприємницькій діяльності. Критерії охороноздатності: новизна; винахідницький рівень; промислова придатність. Патентоспроможність: порядок перевірки, патентний пошук, експертиза заявки. Процедура подання заявки в Україні та через міжнародні системи (РСТ): вимоги до матеріалів заявки, строки, вартість, стадії розгляду. Права та обов'язки патентовласника: строк дії патенту, передача прав, ліцензування. Стратегії захисту технічних рішень підприємства: патентування; збереження у вигляді комерційної таємниці; комбіновані моделі.

	Міжнародна патентна класифікація (МПК): структура, принципи використання, застосування для пошуку аналогів. Судовий та адміністративний порядок захисту патентних прав.
Тема 4. Засоби індивідуалізації учасників господарського обороту	Торговельна марка: визначення, класифікація, види позначень. Критерії охороноздатності торговельних марок: розрізнявальна здатність, новизна, правомірність. Порядок державної реєстрації: подання заявки, експертиза, рішення, строк дії свідоцтва. Міжнародні системи реєстрації торговельних марок (Мадридська система). Комерційні (фірмові) найменування: правова охорона, особливості використання, захист прав. Географічні зазначення: суть, сфера застосування, економічна цінність для підприємств виробничих галузей. Бренд як актив підприємства: оцінювання вартості, управління брендом, захист від недобросовісної конкуренції. Ризики порушення прав на засоби індивідуалізації та механізми протидії (фальсифікації, паразитичний маркетинг, неправомірне використання схожих позначень).
Тема 5. Авторське право та суміжні права	Об'єкти авторського права: літературні, мистецькі, наукові твори, комп'ютерні програми, бази даних, аудіовізуальні твори, дизайн-продукти. Особи у сфері авторського права: автори, співавтори, правовласники, роботодавці. Набуття прав на твір: виникнення прав, реєстрація, договори щодо передачі майнових прав. Майнові та немайнові авторські права: строк дії, обмеження, винятки, вільне використання творів. Суміжні права: виконавці, виробники фонограм, організації мовлення – сутність, права, особливості охорони. Використання творів у підприємницькій діяльності: ліцензування, франчайзинг, договори щодо програмного забезпечення. Плагіат і недобросовісні практики: виявлення, попередження, відповідальність. Захист авторських і суміжних прав: адміністративні, судові, досудові механізми; електронні інструменти фіксації авторства. Особливості охорони цифрового контенту та онлайн-розповсюдження в умовах цифрової економіки.
Тема 6. Комерціалізація інтелектуальної власності в діяльності підприємства	Інтелектуальна власність як економічний актив підприємства: сутність, значення, види інтелектуальних активів. Форми та стратегії комерціалізації ІВ: ліцензування (виключні, невиключні, відкриті ліцензії); франчайзинг; передача (відчуження) прав; трансфер технологій; створення стартапів на основі ІВ. Управління портфелем інтелектуальної власності підприємства: принципи, моделі, етапи формування. Інноваційні бізнес-моделі, засновані на ІВ (платформи, підписки, моделі монетизації цифрового контенту). Ризики та бар'єри комерціалізації: правові, ринкові, технологічні, фінансові. Інфраструктура підтримки комерціалізації: інноваційні інкубатори, офіси трансферу технологій, центри підтримки технологій та інновацій (TISC). Кращі міжнародні практики комерціалізації інтелектуальних активів у корпоративному секторі.

Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

Вербальні	Використовуються для пояснення теоретичних основ інтелектуальної власності, економічних механізмів управління інтелектуальними активами та правових аспектів їх захисту. Під час лекцій застосовуються: пояснення та аналітичні розповіді – для розкриття історії розвитку ІВ, змісту законодавства, функціонування міжнародних систем охорони, економічних механізмів комерціалізації; проблемне викладання – постановка ситуаційних питань щодо вибору стратегії захисту або монетизації об'єктів ІВ; евристичні бесіди та дискусії – обговорення актуальних викликів сфери ІВ: цифровізація, патентні війни, піратство, трансфер технологій; діалог з аудиторією – з'ясування розуміння здобувачами економічного змісту ІВ та аналіз практичних прикладів підприємств. Ці методи сприяють формуванню цілісного уявлення про правові та економічні аспекти інтелектуальної власності у
------------------	--

	діяльності підприємств.
Наочні	Використовуються для візуалізації правових процедур, структури об'єктів ІВ та економічних моделей їх використання. У процесі навчання застосовуються: мультимедійні презентації з порівняльними таблицями законодавства, структурою патентної заявки, схемами життєвого циклу ІВ; інфографіка та візуальні моделі (приклади патентів, торговельних марок, зразків, авторських творів); блок-схеми процедур (патентний пошук, подання заявки, міжнародні системи реєстрації); схеми економічних моделей комерціалізації: ліцензування, франчайзинг, продаж прав, технологічні трансфери. Наочні методи роблять складні юридичні та економічні конструкції більш доступними для розуміння.
Інтерактивні	Сприяють моделюванню реальних ситуацій, у яких підприємства ухвалюють рішення щодо створення, реєстрації або комерціалізації ІВ. Використовуються: аналіз бізнес-кейсів (реальні приклади патентування, брендингу, судових спорів або монетизації цифрових продуктів); групова робота та дискусійні формати – обговорення стратегій захисту технічних рішень, брендів чи цифрового контенту; мозкові штурми – визначення інноваційних ідей, вибір форм охорони, пошук ризиків порушення прав; рольові ігри (наприклад «компанія – заявник / експерт Укрпатенту / інвестор»); інтерактивні завдання з аналізу патентних баз (Google Patents, Espacenet). Методи сприяють розвитку критичного мислення, умінь приймати рішення, комунікаційних і підприємницьких компетентностей.
Практичні	Забезпечують формування вмінь здійснювати аналіз та оцінювання інтелектуальних активів підприємства, моделювати економічну ефективність та розробляти стратегії комерціалізації. Зокрема застосовуються: аналітичні завдання з визначення вартості прав ІВ; практичні вправи з аналізу патентної чистоти, побудови схем захисту прав; робота з реальними документами – заявками на патент, договорами про передачу прав, ліцензійними угодами; порівняльний аналіз законодавства і міжнародних договорів; моделювання портфеля ІВ підприємства. Практичні методи сприяють формуванню управлінських, аналітичних, економічних і юридичних навичок, необхідних економісту підприємства.
Методи дистанційного навчання	Забезпечують гнучкість навчання, доступ до цифрових ресурсів та практичних матеріалів з ІВ. Застосовуються: онлайн-лекції та консультації (Zoom); платформа Moodle – для розміщення матеріалів, тестів, практичних завдань, кейсів та форумів; електронні освітні ресурси: бази патентної інформації, відкриті реєстри торговельних марок, електронні бази законодавства; інтерактивні тести й онлайн-симуляції з патентного пошуку та оцінювання активів; робота з хмарними сервісами та онлайн-документами для групових завдань. Ці методи формують цифрові компетентності, необхідні для роботи з інтелектуальними активами в сучасному середовищі бізнесу.

Стратегія оцінювання результатів навчання

Змістовий контент результатів навчання з дисципліни	<p>Результати навчання з даної дисципліни, які здобувач освіти може продемонструвати та які можна ідентифікувати, оцінити і виміряти, розглядаються у вимірах 7 рівня Національної рамки кваліфікацій, що відповідає другому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, а саме:</p> <p>Знання – розуміння сутності, видів та економічної природи інтелектуальної власності, її ролі як стратегічного активу підприємства; знання нормативно-правової бази у сфері ІВ: авторське право, промислова власність, торговельні марки, географічні зазначення, міжнародні договори; розуміння економічних механізмів створення, оцінювання та комерціалізації об'єктів ІВ; знання принципів патентного пошуку, критеріїв охороноздатності, процедури подання заявок в Україні та міжнародними системами; розуміння стратегій управління портфелем інтелектуальних активів підприємства та моделей монетизації (ліцензування, франчайзинг, передача прав, трансфер технологій).</p> <p>Уміння/навички – ідентифікувати об'єкти інтелектуальної власності в діяльності підприємства та визначати оптимальні способи</p>
--	--

їх правової охорони; проводити базовий патентний пошук, аналізувати результати й оцінювати ризики порушення прав; застосовувати методи оцінювання вартості інтелектуальних активів; аналізувати економічну доцільність патентування або альтернативних способів захисту; моделювати варіанти комерціалізації об'єктів ІВ і розраховувати потенційні доходи, витрати та рентабельність використання прав інтелектуальної власності; працювати з документами у сфері ІВ: заявками, ліцензійними договорами, договорами відчуження прав.

Комунікація – презентувати результати аналізу інтелектуальних активів, обґрунтовувати вибір способу їх охорони або комерціалізації; пояснювати результати патентного пошуку, оцінювання вартості та ризиків зацікавленим сторонам; аргументовано відстоювати позицію щодо вибору стратегій захисту або монетизації ІВ; брати участь у командній роботі над кейсами з управління інтелектуальними активами, розробці аналітичних довідок і презентацій.

Відповідальність та автономія – самостійно планувати та проводити аналіз правової охорони, економічної ефективності або комерціалізації об'єктів ІВ; відповідально використовувати дані патентних та реєстрових баз, дотримуватися етичних норм у роботі з інтелектуальною власністю; забезпечувати обґрунтованість висновків щодо вибору стратегій охорони або монетизації ІВ; проявляти ініціативність у пошуку інноваційних рішень для розвитку портфеля інтелектуальних активів підприємства; відповідати за якість рекомендацій щодо управління ІВ у межах професійної діяльності.

Критерії оцінювання

Академічні успіхи здобувачів освіти в межах даної дисципліни оцінюються за бально-рейтинговою шкалою (максимальна кількість – 100 балів), що прийнята в ДУІТЗ, з обов'язковим переведенням кількості балів в оцінки за національною шкалою та за шкалою ECTS.

Відмінно (А) – від 90 до 100 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі або не менше 90% завдань, передбачених програмою навчальної дисципліни.

Дуже добре (В) – від 82 до 89 балів – здобувач досить повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Однак під час викладання деяких питань допускаються при цьому окремі несуттєві неточності. Правильно вирішив 80-89% письмових завдань.

Добре (С) – від 74 до 81 балів – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Однак під час викладання деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив 74-81% письмових завдань.

Задовільно (D) – від 64 до 73 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних та письмових відповідей, але з не зовсім глибоким та всебічним аналізом, обґрунтуванням та аргументацією, з недостатнім використанням необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі неточності та помилки. Правильно вирішив 64-73% письмових завдань.

Задовільно (Е) – від 60 до 63 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив 60-63% письмових завдань.

	<p>Незадовільно з можливістю повторного складання (FX) – від 35 до 59 балів – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, стисло без аргументації та обґрунтування викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, поверхово розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив 35-59% письмових завдань.</p> <p>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (F) – від 0 до 34 балів – Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, не у змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив 1-34% письмових завдань.</p>
Форма та методи контролю начальних досягнень	<p>Контроль успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на засадах відкритості та академічної доброчесності. В межах даної дисципліни передбачено два види контролю: поточний (<i>тематичний, рубіжний</i>) та підсумковий (<i>семестровий</i>).</p> <p>Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять; виконання завдань самостійної роботи; складання тематичних контрольних робіт, тестів тощо. Поточний контроль спрямований на перевірку: рівня підготовленості здобувача до занять; активності під час обговорення навчального матеріалу; якості виконання індивідуальних, практичних і тестових завдань; своєчасності та повноти виконання самостійної роботи. Результат поточного оцінювання є середньоарифметичним значенням отриманих балів за всі виконані завдання під час аудиторних (практичні, семінарські) занять та завдання, що виконуються під час самостійної роботи.</p> <p>До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які за результатами поточного оцінювання набрали не менше 60 балів.</p> <p>Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, який передбачає перевірку рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, а також здатності їх застосовувати у професійній діяльності.</p>

Політика навчальної дисципліни

Відвідування	Здобувачі вищої освіти самостійно планують відвідування лекційних занять, що проводяться в межах дисципліни згідно академічного розкладу. Присутність на практичних заняттях та контрольних заходах (екзамен) є обов'язковою. Важливим є своєчасне виконання індивідуальних завдань в межах самостійної роботи, передбачених програмою дисципліни.
Дотримання принципів академічної доброчесності	Підготовка усіх завдань, письмових робіт і т. ін., що виконуються в межах дисципліни, здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно, на засадах академічної доброчесності. Викладач має право для перевірки робіт застосовувати різні програмні засоби.
Умови зарахування пропущених занять	Відпрацювання академічної заборгованості з дисципліни можливо до початку екзаменаційної сесії. Процедура узгоджується з викладачем, згідно його розкладу консультацій.
Інші умови	Навчально-методичні матеріали з дисципліни розміщені на гугл-диску НМКД та платформі Moodle, доступ до них здобувачу надається на початку вивчення дисципліни ОК-18, згідно розкладу академічних занять та робочого навчального плану ОПП «Економіка підприємства».

Рекомендовані джерела інформації

Базові підручники та навчальні посібники	<ul style="list-style-type: none"> Попова Л.М. Інтелектуальна власність. Підручник. Л.М. Попова., А.В. Хромов, І.В. Шуба: Харків, «Федорко», 2021. с. 262.
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Інтелектуальна власність та патентознавство : підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка». 2021. 374 с. ▪ Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар. 2015. 280 с. ▪ Акютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. Нестерцової Собакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2017. 140 с. ▪ Інтелектуальна власність : навчальний посібник / В. В. Сергієнко, О. М. Коршакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 124 с.
Методичні рекомендації та розробки викладачів дисципліни	▪ Цира О.В. Інтелектуальна власність : навчально-методичний комплекс дисципліни [ОПП «Економіка підприємства» зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти]. Одеса : ДУІТЗ, 2025. [Електр. ресурс].
Інформаційні ресурси	▪ Офіційний сайт Українського національного офісу інтелектуальної власності (ІР офіс / Укрпатент) https://nipo.gov.ua/

Рік введення силабусу – 2025 р.	Затверджено рішенням кафедри публічного управління та цифрової економіки (Протокол від 29 серпня 2025 р. № 1)	
	В. о. завідувача кафедри	 Олександра ЦИРА
	Гарант освітньої програми	 Василь ОРЛОВ
	Викладач:	 Олександра ЦИРА